

Beretning afgivet af Kulturudvalget den 21. februar 2007

Beretning

om

Bygningsbevaringsindsatsen i Danmark og en plan for fremtiden

1. Indledning

Baggrunden for denne beretning er bl.a. høringen »By og bygning – bevaring i fremtiden«, der blev afholdt den 6. oktober 2005 arrangeret af Bygningskultur Danmark (tidligere Bygningskulturelt Råd), og hvor flere af udvalgets medlemmer deltog. Desuden har udvalget haft drøftelser bl.a. af et udkast til beretning, der blev omdelt af Ole Sohn (SF) i maj 2006, jf. KUU (2005-06) alm. del – bilag 156, og beslutningsforslag nr. B 57 om kulturmiljøer (RV) fra folketingssamlingen 2006-07, der blev fremsat den 11. december 2006, samt samrådsspørgsmål S om bygningsfredningslovgivning og samrådsspørgsmål P om bevaringsværdige bygninger, der begge blev besvaret af kulturministeren på et udvalgmøde i Kulturudvalget den 24. januar 2007. Det er udvalgets opfattelse, at der er behov for at skabe et overblik over, hvilke bygninger, bygningshelheder og bysammenhænge der skal bevares for eftertiden set i en bredere kulturhistorisk, arkitektonisk og kvalitetsmæssig sammenhæng, indeholdende planer for fremtidig bevaringsprincipper og -perspektiver. Udvalget ser denne beretning i sammenhæng med beretning nr. 4 af 23. maj 2001, som et samlet Kulturudvalg afgav om »Kulturbevaringsplan 2010 – Udredning om kulturarven«.

2. Udvalgets behandling

Udvalget har behandlet sagen i 4 møder.

3. Politiske bemærkninger

Udvalget anmoder kulturministeren om at iværksætte en uafhængig udredning af den samlede bygningsbevaringsindsats i Danmark.

Udvalget finder, at der er behov for at skabe et overblik over, hvilke bygninger der skal bevares for eftertiden. Da det er staten, som har ansvaret for de fredede bygninger, og kommunerne, som har hovedansvaret for de bevaringsværdige bygninger, er der grund til at undersøge eventuelle »proportionelle skævheder«, og om der er behov for øgede ressourcer og en ekstra indsats for bevaring og udvikling af bygningskulturen. Det er udvalgets opfattelse, at der er behov for også at sætte fokus på bygninger og helheder, herunder bysammenhænge, der er bevaringsværdige ud fra kulturhistoriske og arkitektoniske kriterier. En række spørgsmål er vigtige at fokusere på:

Hvilke konsekvenser får kommunesammenlægninger for kulturmiljørådene¹⁾, og vil hver enkelt kommune have ekspertise og ressourcer til at nedsætte lokale kulturmiljøråd?

Vil kommunerne have tilstrækkelige ressourcer til at sikre de bevaringsværdige bygninger og helheder både på landet og i byerne, bl.a. i lyset af, at kommunerne overtager en del af amternes planlægningsopgaver?

Vil det være muligt at lægge en langsigtet strategi for bevaring, der i højere grad bygger på samspil mellem staten, regionerne, kommunerne og private, så der ikke kun fredes enkelthuse, men også bevares kulturelle og arkitektoniske helheder og sammenhænge? Vil det samtidig være muligt, at

bevaringsarbejdet fremover baseres på en gradueret bevaringsskala, således at alle bevaringsværdige bygninger med de fredede bygninger øverst på skalaen tildeles en karakter? Hvilke væsentlige bevaringsværdier repræsenterer den pågældende bygning? Vil en graduering skærpe bevidstheden om de virkelig umistelige bygninger og til gengæld betyde større råderum, for så vidt angår de mindre betydningsfulde bygninger eller dele deraf?

Vil det være muligt at hjælpe de kommuner, som endnu ikke er kommet i gang med optællinger og udarbejdelse af Kulturarvs/Kommuneatlas, og/eller som ikke har de fornødne midler til at løfte bevaringsopgaven?

Udvalget anmoder kulturministeren om at iværksætte en uafhængig udredning af den samlede bygningsbevaringsindsats i Danmark. Formålet med udredningen er at skabe overblik over den nuværende indsats og redegøre for, hvad der sker i andre lande, vurdere akutte og langsigtede behov og fremlægge forslag til alternative bevaringsstrategier under hensyn til økonomiske konsekvenser. Udredningsarbejdet skal endvidere vurdere muligheden for øget samarbejde mellem staten, kommunerne, regionerne og private.

Udvalget finder, at der især er behov for:

- At skabe overblik over den eksisterende lovgivning og praksis på området.
- At undersøge, hvorvidt det er muligt lovgivningsmæssigt at fastholde og styrke fredningsarbejdet hos staten eller at decentralisere forvaltningen af de fredede bygninger.
- At vurdere om kommunerne har tilstrækkelige midler og kompetencer til at varetage bygningsbevaringsarbejdet, bl.a. i lyset af, at amternes planlægningsopgave er overgået til kommunerne.
- At vurdere det økonomiske grundlag for de fredede og bevaringsværdige bygninger i Danmark, og hvorvidt der er tilstrækkelige ressourcer (tilskud og personale) til rådighed.
- At få overblik over, hvordan det går med registrering af frednings- og bevaringsværdige bygninger og helheder i Kulturarvs/Kommuneatlasser.
- At få klarhed over konsekvenserne ved, at ikke alle kommuner har udarbejdet Kulturarvs/Kommuneatlasser over fredede og bevaringsværdige bygninger og helheder – herunder bysammenhænge – i forbindelse med kommunesammenlægning.
- At undersøge mulighederne for at udarbejde en gradueret bevaringsskala, hvor de fredede bygninger som udgangspunkt udgør bygninger beliggende øverst på skalaen. Ifølge fredningsloven er alle fredede bygninger pr. definition i dag lige umistelige, og de bedste bevaringsværdige bygninger kan indeholde større fredningsværdier end de ringeste fredede bygninger.
- At sætte fokus på ikke kun enkeltbygninger, men også helheder, så også bygningernes omgivelser beskyttes af fredning, dvs. etablering af en fredningszone omkring den fredede bygning.
- At undersøge, hvorvidt en differentieret fredning giver bedre mulighed for at bevare det meget bevaringsværdige i bygningen/helheden, mens andre dele af bygningen/helheden kan tilpasses moderne leve- og driftsvilkår.
- At indføre mulighed for differentieret fredning, således at f.eks. kun facaden af en bygning fredes.
- At undersøge, hvorvidt en differentieret bevaring for de fredede bygningers vedkommende giver bedre mulighed for at bevidstgøre om bygningens væsentligste fredningsværdier, så en mere lempelig håndhævelse af beskyttelsen kan finde sted i andre, mindre væsentlige dele af bygningen som f.eks. i funktionsrummene.
- At tilgodese de værdier, som industribygninger og landejendomme repræsenterer.
- At sætte større fokus på bygningskultur relateret til forskellige temaer, herunder eksempelvis arbejder- og industrikultur.
- At skabe overblik over, om de nugældende planlove i tilstrækkelig grad muliggør nye anvendelser af funktionstømte land- og industrijendomme.

-
- At undersøge turisme-, oplevelses-, bosætnings- og erhvervseffekten ved at styrke bygningsbevaring og fredning.
  - At vurdere, hvordan de fredningsmæssige værdier i den enkelte bygning kan tydeliggøres, således at ejere og brugere af en fredet bygning ved, hvad det er, der skal passes særligt på, og hvor der er rum for forandringer.
  - At de skattemæssige forholds konsekvenser for fredningens vilkår belyses.
  - At omfanget af og behovet for rådgivningsbesøg fra offentlige myndigheder til private ejendomsjere af fredede og bevaringsværdige bygninger afklares.
  - At konsekvenserne af forbedret formidling over for ejere af fredede og bevaringsværdige bygninger om, hvilke værdier ejeren er i besiddelse af, illustreres.
  - At undersøge de muligheder, kommunerne har for sanktioner over for ejere, der ikke lever op til fredningens bestemmelser.
  - At foreslå en række sanktionsmuligheder for kommunerne, så der er flere muligheder end i dag, hvor der er tilskud og i den anden ende ekspropriation.
  - At sikre et lovgivningsmæssigt grundlag for at frede hele kulturmiljøer.
  - At sikre, at de nu nedlagte amtslige kulturmiljøråd videreføres i kommunalt eller tværkommunalt regi.
  - At skabe en samlet og mere overskuelig lovgivning inden for fredning og bevaring af bygninger, natur og kulturarv.
  - At skabe et overblik over, hvor stor en del af den danske kulturarv der på årlig basis forsvinder.
  - At komme den omfattende affredningspraksis til livs, som har udviklet sig i Danmark.

Udvalget lægger vægt på, at der foretages en nøje prioritering af by- og bygningsbevaring efter kriterierne:

- Væsentlig betydning for arkitektonisk og kulturhistorisk bygningskulturarv, f.eks. relateret til arbejderkultur.
- Økonomisk realisme.

Ud fra en samlet beregning af den fradragsordning, der ydes som kompensation for de ekstra omkostninger, der er ved at bo i et fredet hus, opfordres der til at undersøge, hvad det vil koste at tilbyde et mindre vedligeholdelsesfradrag til ejerne af de vigtigste bevaringsværdige bygninger, således at dette fradrag ydes som en delvis kompensation for de meromkostninger, ejerne af de bevaringsværdige bygninger pålægges. Ligeledes opfordrer udvalget til at undersøge, hvorvidt det ville være muligt at indføre en fritagelse for grundskyldsskat. Endelig ønskes udenlandske erfaringer om bevaringsstrategier inddraget.

Redegørelsen ønskes afsluttet inden udgangen af folketingssamlingen 2006-07.

P.u.v.

TROELS CHRISTENSEN

Formand

---

¹⁾ Nedlæggelsen af de nuværende kulturmiljøråd er en konsekvens af lov om ændring af museumsloven, bygningsfredningsloven og lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde og om ophævelse af lov om regionale faglige kulturmiljøråd (nr. 562 af 24. juni 2005), som er den konkrete udmøntning af kommunalreformen, for så vidt angår museumsområdet m.v.